

Zakłócenia i zaburzenia rozwoju mowy

Zaburzenia rozwoju mowy i języka

- Zaburzenia komunikacji językowej u dzieci, związane z brakiem lub niedostatecznym wykształceniem się kompetencji lub/i sprawności realizacyjnych, występujące w okresie najintensywniejszego rozwoju mowy nazywa się **zaburzeniami rozwoju mowy i języka** (zaburzeniami rozwoju sprawności językowej, zaburzeniami rozwoju mowy bądź zaburzeniami rozwoju percepcji lub/i ekspresji językowej)- G.

Jastrzębowska

Rozwój mowy i języka

- Rozwój psychiczny dziecka jest długotrwałym procesem uwarunkowanym biologicznie i społecznie.
- Efektem tego rozwoju są ilościowe i jakościowe zmiany zachodzące w całości psychiki dziecka.
- Zmiany te o charakterze progresywnym następują według określonej kolejności i w określonym czasie w obrębie wszystkich funkcji psychicznych i ruchowych jednostki, przy czym warunkują się one wzajemnie – osiągnięcia rozwojowe w jednym zakresie umożliwiają i stymulują postęp w innych sferach.
- Ten globalny rozwój psychomotoryki synchronizowany z wiekiem dziecka możemy nazwać rozwojem prawidłowym, harmonijnym w którym zachowane zostały TEMPO, RYTM ROZWOJU właściwe dla danego wieku. (Nartowska)

Rozwój mowy i języka

- Wszelkie zaburzenia rozwoju psychoruchowego *mogą doprowadzić do zaburzeń mowy*, jak również *zaburzenie rozwoju mowy* może opóźniać lub upośledzać rozwój innych funkcji psychomotorycznych.
- Zależność ta sprawia, że *zaburzenia rozwoju mowy i języka należy rozpatrywać na tle ogólnego rozwoju dziecka*. W tym celu niezbędna jest znajomość wskaźników umożliwiających ocenę poszczególnych sfer rozwoju. Należą do nich:
 - TEMPO ROZWOJU,
 - RYTM ROZWOJU,
 - DYNAMIKA ROZWOJU.

Rozwój mowy i języka-TEMPO ROZWOJU

- Szybkość z jaką w organizmie i psychice człowieka dokonują się różnorodne **zmiany progresywne**;
- Ocenia się odnosząc WIEK ŻYCIA ($w\dot{z}$) do WIEKU ROZWOJOWEGO (wr) i może być ono:
- Przeciętne, gdy $wr = w\dot{z}$ – **rozwój prawidłowy**,
- Zwolniony, gdy $wr < w\dot{z}$ – **rozwój opóźniony**,
- Przyspieszony, gdy $wr > w\dot{z}$ – **rozwój przyspieszony**.

Rozwój jest harmonijny, gdy poziom sprawności poszczególnych funkcji psychomotorycznych jest taki sam ze względu na rytm rozwoju wszystkich czynności.

Rozwój mowy i języka-RYTM ROZWOJU

- To stopień harmonii zmian progresywnych, jakie dokonują się w poszczególnych sferach rozwoju. Biorąc pod uwagę jedynie **patologię**, rozróżnia się następujące rodzaje dysharmonii rozwojowych.
- Rozwój jest nieharmonijny gdy:
 - a) Poszczególne funkcje rozwijają się w różnym tempie, np.:
 - *Parcjalne opóźnienie rozwoju* (zaburzenie dot. więcej niż jednej funkcji);
 - *Fragmentaryczne opóźnienie rozwoju* (zaburzenie dot. tylko jednej funkcji);
 - b) tempo rozwoju dziecka jest ogólnie zwolnione, a niektóre funkcje są upośledzone w stopniu głębszym;
 - c) Jedne funkcje rozwijają się z opóźnieniem, a inne z przyspieszeniem.

Rozwój mowy i języka-DYNAMIKA ROZWOJU

- To stopień stałości tempa rozwoju w dotychczasowym przebiegu rozwoju psychoruchowego. Tempo rozwoju może być zmienniejsze/szybsze/wolniejsze wskutek działania czynników (biologicznych, psychospołecznych).
- W rozwoju ontogenetycznym można obserwować:
 - Zastój (zatrzymanie rozwoju),
 - Przyspieszenie,
 - Regres (tj. cofnięcie się na niższy poziom rozwoju),
 - Postępujące obniżanie się poziomu rozwoju itp.

NIEPRAWIDŁOWOŚCI ROZWOJU

H. Nartowska podaje:

1. Każde, nawet izolowane zaburzenie nie pozostaje bez wpływu na przebieg rozwoju dziecka.
2. Najczęściej stwierdza się współwystępowanie zakłóceń rozwoju w różnych zakresach, co tworzy nową jakość zaburzenia.
3. Opóźnienia i dysharmonie rozwoju w rozmaity sposób wpływają na sytuację dziecka w rodzinie, grupie rówieśniczej (zaburzenia dynamiki procesów nerwowych o różnym nasileniu i charakterze).

NIEPRAWIDŁOWOŚCI ROZWOJU

- **Normę rozwoju** stanowią te osiągnięcia w zakresie poszczególnych funkcji, które stwierdza się u większości dzieci w danym wieku.
- W przypadku niewielkich odchyłeń od normy rozwoju mówi się jedynie o różnicach indywidualnych między dziećmi, a dopiero przy głębszym stopniu odchyłeń od normy używa się terminu **zaburzenia rozwoju**.
- Proces rozwojowy może więc ulec:
 - Zaburzeniu lub
 - Zakłóceniu.

NIEPRAWIDŁOWOŚCI ROZWOJU

- Sformułowanie ZABURZENIE sugeruje *patologiczny charakter obserwowanego zjawiska*, natomiast
- ZAKŁÓCENIE wskazuje, że zjawisko jest *jedynie normalną odmianą rozwoju*, wynikającą z indywidualnego tempa, rytmu i dynamiki rozwoju psychomotorycznego.

(Tabela porównawcza)

ETAPY POWSTAWANIA ZABURZEŃ ROZWOJU MOWY i JĘZYKA wg. kryterium objawowego

I etap

Pierwszymi symptomami zaburzeń rozwoju mowy i języka mogą być:

- Brak rozwoju mowy,
- Utrata wcześniej nabytych zdolności językowych,
- Zahamowanie, zatrzymanie rozwoju,
- Regres do wcześniejszych stadiów rozwojowych.

ETAPY POWSTAWANIA ZABURZEŃ ROZWOJU MOWY i JĘZYKA wg. kryterium objawowego

II etap

Gdy ww. objawy utrzymują się dłużej może dojść do opóźnienie rozwoju różnych poziomów języka i aspektów mowy czyli do :

- opóźnienia rozwoju mowy (ORM).

ETAPY POWSTAWANIA ZABURZEŃ ROZWOJU MOWY i JĘZYKA wg. kryterium objawowego

III etap

Z czasem, po wykształceniu się już w jakimś stopniu mowy, opóźnienie schodzi na drugi plan; zaburzenia rozwoju (w zależności od etiologii) przybierają różne formy:

- Afazji, dysfazji dziecięcej,
- Dysartrii,
- Jąkania,
- Dyslalii
- Palatolalii itp.

ETAPY POWSTAWANIA ZABURZEŃ ROZWOJU MOWY i JĘZYKA wg. kryterium objawowego

IV etap

W zależności od przyjętego kryterium różnicującego, zaburzenia te dzieli się na:

- Rozwojowe i nabyte,
- Specyficzne i niespecyficzne,
- Pierwotne i wtórne,
- Fragmentaryczne, parcjalne i globalne.